

Barns rätt till delaktighet i vårdnadstvister

Kandidatavhandling
i samhällsvetenskaper, socialt arbete

Författare:
Ella Byggmästar
018354667

Handledare:
Nina Östman
PM, Universitetslärare, lic. socialarbetare

3.5.2026
Helsingfors

Fakultet: Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet

Utbildningsprogram: Kandidatprogrammet i samhällsvetenskaper

Studieinriktning: Socialt arbete

Författare: Ella Byggmästar, 018354667

Arbetets namn: Barns rätt till delaktighet i vårdnadstvister

Arbetets art: Kandidatavhandling

Månad och år: Maj 2026

Sidantal: 38

Nyckelord: Barns delaktighet, vårdnadstvister, barnets bästa

Handledare: Nina Östman

Abstrakt

Denna kandidatavhandling undersöker genom en narrativ litteraturöversikt barns delaktighet i vårdnadstvister. Avhandlingens syfte är att undersöka hur barns rätt till delaktighet i vårdnadstvister beskrivs i samhällsvetenskaplig forskning med relevans för socialt arbete, samt att identifiera hinder och möjliggörande faktorer för barns delaktighet i vårdnadstvister utifrån denna forskning. Att undersöka inställningen till barns delaktighet hos professionella samt att undersöka barns egna erfarenheter kring delaktighet i vårdnadstvister är även av intresse. Barns delaktighet är viktig på grund av att barn redan tidigt i livet ska kunna känna sig betydelsefulla och att kunna uppleva att de tillhör en gemenskap (Centralförbundet för Barnskydd, u.å.). Detta samt barns ökade roll i samhället som aktiva aktörer ligger som grund för val av ämne.

Studien har genomförts i form av en narrativ litteraturöversikt med tematisk analys som analysmetod. Analysen utgår ifrån en socialkonstruktivistisk synvinkel och analyseras genom Lundys (2007) modell för barns delaktighet som baseras på artikel 12 i barnkonventionen. Resultaten visar problematiken kring att uppfylla barns rätt till delaktighet i vårdnadstvister i praktiken. Lagstiftning som säkerställer barns rätt till delaktighet har ett stort tolkningsutrymme och bidrar med varierande resultat i praktiken. Teman som barns kapacitet, ålder och mognad är teman som diskuteras i materialen, och på basis av resultatet kan man konstatera att antaganden kring barns kapacitet, ålder och mognad begränsar barns rätt till delaktighet.

Innehållsförteckning

Abstrakt	2
1. Inledning.....	4
2. Bakgrund	6
2.1 Bakgrunden till barns rättigheter och deltagande.....	6
2.2 Centrala begrepp	7
2.3 Syfte	10
2.4 Forskningsfrågor	10
3. Tidigare forskning	11
3.1 Barns delaktighet i vårdnadstvister.....	11
3.2 Professionellas perspektiv och sociala insatser.....	12
4. Teoretiska utgångspunkter	13
4.1 Socialkonstruktivism.....	13
4.2 Lundys modell för barns deltagande.....	14
5. Forskningsmetodologi	15
5.1 Studiens inriktning.....	15
5.2 Datainsamling och material.....	16
5.3 Tematisk analys	20
5.4 Forskningsetik	22
6. Resultat	23
6.1 Barns delaktighet i praktiken.....	23
6.2 Professionella och familjerelaterade hinder för barns delaktighet	26
6.3 Barnets perspektiv och aktörskap.....	27
7. Diskussion	29
8. Sammanfattning	32
9. Referenser	35

1. Inledning

Barns delaktighet i ärenden som rör dem är idag ett ytterst relevant ämne och forskning visar att barns delaktighet i beslutsfattande i allt högre grad ses som viktig (Gallagher et al., 2012). Redan tidigt i livet är det viktigt för barn att känna sig betydelsefulla och uppleva att de tillhör en gemenskap (Centralförbundet för Barnskydd, u.å.). En ny syn på barn började växa fram under 1700-talet, då barndomen började ses som en egen viktig fas, inte bara som förberedelse för vuxenlivet (James & Prout, 2015).

Tidigare forskning visar att en skilsmässa är en av de mest stressfyllda händelserna i både föräldrars och barns liv (Davies & Cummings, 1994). Trots att föräldrarna har separerat kan deras konfliktfyllda relation påverka barnen negativt. En vårdnadstvist kan vara en lång och utdragen process och barn, vars föräldrar befinner sig i en konflikt, kan i värsta fall kvarstå i en emotionell och existentiell obalans i flera år innan föräldrarnas konflikt är utredd (Wolman & Taylor 1991).

Barns delaktighet i vårdnadstvister handlar inte bara om att lyssna på barnen, utan även om att se till att systemet är uppbyggt på ett sådant sätt att barn inkluderas och att de på ett tryggt och åldersanpassat sätt får möjlighet att delta i den mån de själva önskar. Det är även viktigt att barns önskemål och åsikter tas i beaktande i beslutsfattandet. Genom att barn får vara delaktiga i ärenden som rör dem samt att besluten fattas utifrån vad som anses vara barnets bästa stärker detta även barnets motivation (Barnombudsmannen, 2021).

Inom det sociala arbetet är barns delaktighet en stark grundpelare, och i alla åtgärder inom socialvården som rör barn ska barnets intressen beaktas (Socialvårdslagen, 1301/2014). Barnkonventionen, där barns grundläggande rättigheter har slagits fast, har sammanlagt skrivits under av 196 stater (Unicef, 2024). I de länder som skrivit under barnkonventionen strävar man efter att tillgodose barns rättigheter runtom i världen, men på flera håll i världen är barnens rättigheter ännu ingen självklarhet. Enligt Rädda Barnen finns det fortfarande en hel del länder som inte har förbjudit våld mot barn, eller barnaga i sin lagstiftning (Rädda Barnen, u.å.).

I alla länder där barnkonventionen följs arbetar man inte bara med att skydda barn från olika former av våld, utan också med att göra dem mer delaktiga. Barnens delaktighet innebär att barn ska ges rätt att uttrycka sina åsikter kring sin egen situation, och deras åsikter ska tas i beaktande (Barnkonventionen, 1989).

Vårdnadstvister handlar dock inte bara om juridik, utan handlar om mer än bara lag. Inom det sociala arbetet arbetar man med familjerättsliga processer och stöder familjer i dessa frågor exempelvis då det handlar om skilsmässa, separation, vårdnad och umgänge eller medling (Helsingfors stad, u.å.). Då man diskuterar vårdnadstvister och barns rättigheter gällande dessa, är det viktigt att fundera kring eventuella effekter av att barn hamnar mitt i en familjekonflikt och även effekter av att barns önskemål och perspektiv inte beaktas. Forskning visar att familjer vars konflikter löses i medling har mer positiva utfall än familjer vars konflikt löses i domstol (Dillon & Emery, 1996).

Under utredningar av vårdnadstvister eller familjekonflikter kan föräldrar undanhålla detaljer angående familjens situation som barnen känner till. Familjens konfliktfyllda situation sätter spår och konflikter mellan föräldrarna är en av de främsta riskfaktorerna i barns liv (Brock & Kochanska, 2016). Genom att beakta barnets perspektiv i dessa situationer bidrar det till att besluten som rör barn blir mer effektiva och träffsäkra (Unicef, 2021).

När barns perspektiv och åsikt inte tas i beaktande eller utreds tillräckligt kan det få allvarliga konsekvenser. Ett exempel på ett extremfall är mordet på 8-åriga Vilja Eerika i Helsingfors 2012 till följd av sin pappas och bonusmammans psykiska och fysiska misshandel (Mtv uutiset, 2020). Under Eerikas livstid hade det sammanlagt gjorts 32 barnskyddsanmälningar (Ilta Sanomat, 2022).

Eerikas mamma hade samtyckt till att Eerika skulle bo hos sin pappa på heltid då hon trodde att detta skulle vara till Eerikas fördel på grund av mammans svåra livssituation. Eerikas skador hade inte tagits på allvar och hon hade mot sin vilja tvingats flytta tillbaka hem till sin pappa. Fallet med Vilja Eerika är ett extremfall, men en viktig påminnelse om att barns berättade upplevelser och åsikter är avgörande då det gäller vårdnad. Då barnens egna behov inte kommer fram kan detta leda till att beslut som tas kan bli mindre träffsäkra.

För det sociala arbetet i Finland men även runt om i världen, är det viktigt att skydda barn och deras rättigheter. Kärnan i socialt arbete handlar om att värna om människors, och i detta fall barns rättigheter och välfärd (Social- och hälsovårdsministeriet, 2025). Barns delaktighet utgör även en stor del av barns rätt till kontroll över sitt eget liv och sin situation.

2. Bakgrund

2.1 Bakgrunden till barns rättigheter och deltagande

UNICEF grundades 1946 som stöd för barnen i Europa efter andra världskriget. UNICEF:s insatser efter kriget lade grunden för stödjande av barn och deras rättigheter. Med hjälp av organisationer som UNICEF, har fokuset på barn och barns välmående överlag blivit ett viktigare forskningsämne. Det har lett till att forskningen mer fokuserat på hur barn påverkas av sin omgivning och detta har i sin tur lett till att FN:s generalförsamling antog konventionen om barnens rättigheter 1989, som sedan trädde i kraft 1990. Barnkonventionen blev snabbt världens mest spridda fördrag om mänskliga rättigheter (Unicef, u.å.). Till följd av dessa har barn börjat ses som aktiva aktörer i stället för passiva mottagare, och barn har fått mer kontroll över sin egen situation.

”Ett Finland för barnen”, är Finlands nationella handlingsplan som förutsätts av FN:s generalförsamlings specialsession om barn, publicerad av Social- och hälsovårdsministeriet 2005. Handlingsplanen handlar om barnfrågor, och baseras på slutdokumentet “A World Fit for Children” som FN:s generalförsamling antog vid specialsessionen om barn i maj 2002. Handlingsplanen är ett svar på behovet av en strategi för utveckling och uppföljning av barnens och barnfamiljernas välbefinnande (Social- och hälsovårdsministeriet, 2005). Målen i handlingsplanen är: 1. Barnet får kärlek och omsorg hemma, 2. Barnet har trygga och varaktiga mänskliga relationer och en uppväxtmiljö som förstärker känslan av trygghet, 3. Barnet har nödvändig bas- och specialservice och en tryggad ekonomisk försörjning, 4. Barnet deltar alltmer i vardagssituationer och att 5. Barnets rättigheter är välkända.

Den första nationella barnstrategin i Finland blev klar 2021. Den har som mål att skapa ett barn- och familjevänligt Finland som respekterar barns rättigheter. Arbetet med barnstrategin

grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter och andra tidigare utredningar (Statsrådet, 2021). En av de tre huvudlinjer som strategin grundar sig på handlar om att barnet parallellt med andra samhällsmedlemmar beaktas i all politisk och faktisk verksamhet och även att de får information om sina rättigheter (Statsrådet, 2021).

Barns perspektiv och rätt till deltagande har till följd av att dessa insatser blivit mer respekterade. Barn är dock en sårbar grupp och trots att barns rättigheter utvecklats så har barn historiskt sett betraktats som mer sårbara och beroende av de vuxna som tar hand om dem, vilket har lett till att deras perspektiv inte har inkluderats i forskning i samma utsträckning som äldre barn eller vuxna (Sun et al. 2023).

2.2 Centrala begrepp

Nyckelord: Barns delaktighet, vårdnadstvist, barnets bästa

Barns delaktighet

Med begreppet barns delaktighet syftar jag i denna avhandling till att beskriva barns möjlighet att delta, bestämma och påverka frågor som rör dem själva eller deras situation (Barnkonventionen, 1989). Till barns delaktighet hör också barns möjlighet att få information som gör det möjligt för dem att förstå situationen och att de får uttrycka sina åsikter och att dessa åsikter har betydelse i beslutsfattandet (Barnkonventionen, 1989). Lundy (2007) beskriver i sin modell om barns delaktighet att det krävs mer än att bara lyssna på barn för att de ska vara delaktiga i en process. Lundy (2007) lyfter fram fyra centrala element för barns delaktighet, *utrymme, röst, publik och inflytande*.

FN:s Barnkonvention är ett centralt internationellt avtal som vi i Finland följer för att säkerställa barns rättigheter. Med ordet ”barn” avser man i konventionen varje människa under 18 år, ifall inte myndighet uppnåtts tidigare enligt den lag som gäller för barnet (Barnkonventionen, 1989). I denna avhandling utgår jag ifrån denna definition. I Finland har konventionen varit i kraft på lagnivå sedan 1991. Sedan Finlands riksdag godkände

konventionen har barnens rätt att delta, påverka och bli hörda tagits i beaktande i en större utsträckning än tidigare (Institutet för hälsa och välfärd, 2023).

Vårdnadstvist

Begreppet vårdnadstvist beskriver den juridiska konflikt mellan vårdnadshavarna om vem som ska få vårdnaden om barnet och ansvaret för att fatta beslut som berör barnet. En vårdnadstvist uppstår då vårdnadshavarna inte sinsemellan kan komma överens om frågor som rör barnets vårdnad, boende eller umgänge. Vid vårdnadstvister är målet att ta beslut som är till barnets bästa samt att inkludera barnet i beslutsfattandet (Sveriges Domstolar, 2022).

I lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt definieras syftet med vårdnaden om barn att vårdnadshavaren ska kunna trygga en balanserad utveckling och välfärd för barnet utifrån barnets önskemål och individuella behov (Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt, 361/1983). Vårdnadshavaren är barnets föräldrar eller någon som har anförtrotts barnets vårdnad (Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt, 361/1983).

I samband med en vårdnadstvist kan familjen genomgå andra sociala och juridiska processer för att komma överens om barnets vårdnad. Dessa kan handla om exempelvis medling eller avtal om barnets angelägenheter. Ifall vårdnadshavarna är överens om hur vårdnaden ska fördelas kan man ingå ett avtal om barnets angelägenheter (Advokatbyrå Näsman & Båsk, u.å.). Ifall vårdnadshavarna inte är överens kan man anlita jurister och tillsammans försöka hitta en bra lösning. Om parterna inte kan komma fram till en lösning kan tingsrätten involveras i medling eller så kan saken avgöras genom en stämningsansökan gjord av någondera parten och saken utreds först av sociala myndigheter och sedan fattar tingsrätten ett beslut (Advokatbyrå Näsman & Båsk, u.å.).

Barnets bästa

I denna avhandling utgår jag ifrån definitionen av barnets bästa som beskrivs i barnkonventionens tredje artikel: “*Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller*

lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.” (Barnkonventionen, 1989). Denna artikel genomsyrar hela konventionen och skapar nya skyldigheter för myndigheternas verksamhet.

En central paragraf gällande barnets bästa är beskrivet i paragraf 7 i Finlands grundlag, “Rätten till liv, personlig frihet och integritet”. I samma paragraf för man även fram att ingen får dömas till döden, torteras eller utsättas för någon behandling som kränker människovärdet (Finlands grundlag, 731/1999)

Detta är grundläggande för att diskutera begreppet *barnets bästa*, på grund av att det för fram vikten av att även barn har till viss del samma rättigheter som vuxna, och att barns rättigheter bör tillgodoses i lika stor utsträckning som vuxnas. I grundlagens 22 paragraf säkerställs även respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna, vilket innebär att det allmänna skall se till att de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Med “det allmänna” avses statliga eller kommunala organ och myndigheter.

Socialvårdslagen är relevant då det handlar om beaktande av barnets bästa. Då det handlar om socialvårdsåtgärder som rör barn framkommer beaktande av barnets bästa i paragraf 5. Paragrafen betonar vikten av barnets intresse och att barnets eget intresse ska beaktas i alla socialvårdsåtgärder som gäller barnet (Socialvårdslagen, 1301/2014).

Barns rättigheter behandlas också i barnskyddslagen, i bland annat paragraferna 2 och 5. Paragraf 2 behandlar ansvaret för barnets välfärd och vikten av att de ansvariga ska trygga en harmonisk utveckling och välfärd för barnet (Barnskyddslagen, 417/2007). Paragraf 5 i barnskyddslagen går på sätt och vis hand i hand med paragraf 5 i socialvårdslagen. Paragraf 5 i barnskyddslagen lyfter fram vikten av att barns och unga personers åsikter och önskemål tas i beaktande i barnskyddsärenden. Det innebär att man i ett barnskyddsärende bör ge barnet möjligheten att framföra sina åsikter i ärendet med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå (Barnskyddslagen, 417/2007).

2.3 Syfte

Denna avhandling syftar till att genom en narrativ litteraturöversikt undersöka hur barns rätt till delaktighet i vårdnadstvister beskrivs i samhällsvetenskaplig forskning med relevans för socialt arbete. Fokus kommer även att ligga på faktorer som lyfts fram som hinder för barns delaktighet, samt faktorer som möjliggör barns delaktighet.

Syftet är att belysa vikten av barns deltagande och undersöka hurudan inställning professionella inom socialt arbete och barnen själva har till barns deltagande i vårdnadstvister. Avhandlingen syftar till att föra fram ett socialt arbete-perspektiv och därav kommer materialet analyseras utifrån ett sådant perspektiv som förhoppningsvis bidrar till diskussion och utveckling inom det sociala arbetet. Dessa frågor är väldigt aktuella och relevanta för det sociala arbetet idag på grund av att man i dagens samhälle strävar efter att barn ska bli en större del av samhället samt ha rätt att uttrycka sina åsikter och bidra till sin egen situation.

2.4 Forskningsfrågor

- Hur beskrivs barns rätt till delaktighet i vårdnadstvister i samhällsvetenskaplig forskning med relevans för socialt arbete?
- Vilka hinder och möjliggörande faktorer kring barns delaktighet i vårdnadstvister kan identifieras i denna forskning?

3. Tidigare forskning

3.1 Barns delaktighet i vårdnadstvister

Vårdnadstvister handlar ofta om komplexa situationer där föräldrarna inte kan komma överens om vårdnaden av gemensamma barn. I situationer där barnets boende och vårdnad diskuteras bör barnets bästa tas i beaktande samtidigt som man behöver beakta barnets egna önskemål. I Finland finns lagstiftning som lyfter fram vikten av barns rätt till deltagande i ärenden som rör dem själva (Barnskyddslagen, 417/2007; Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt, 361/1983). I Finland har barn rätt att bli hörda och de professionella har en skyldighet att utreda barns önskemål (Socialvårdslagen, 1301/2014).

Barn som utsätts för konfliktfyllda vårdnads- och umgängestvister där våld i nära relationer förekommer, riskerar att utveckla allvarliga trauman och utveckla andra symtom som exempelvis stress, depression, aggressivt beteende, självskadebeteende, självmordstankar, social isolering och akademiska svårigheter (Bream & Buchanan, 2003; Dalton et al., 2003; Jaffe et al., 2003; Kelly & Emery, 2003). Av 11 miljoner barn i England och Wales uppskattar man att ungefär 25 procent kommer att uppleva sina föräldrars skilsmässa före 16 års ålder, vilket innebär ungefär 147 000 barn per år som berörs av en skilsmässa (Bream & Buchanan, 2003). Detta betyder dock inte att en vårdnadstvist behöver innefatta våld för att det ska vara skadligt för ett barn.

Då man diskuterar vårdnadstvister och deras konfliktfyllda natur är det relevant att beakta relationen mellan barn och förälder och huruvida den förändras under processen. Target et al. (2017) genomförde en studie om föräldrarnas upplevelse kring kontakten till sina barn i familjer med djupa konflikter efter separation och skilsmässa. Studien visade att i många av intervjuerna som hade genomförts upplevde föräldrarna att ordnandet av kontakt med barnen efter separationen var väldigt stressfyllt.

Majoriteten av föräldrarna ansåg även att de hade problem med att arrangera kontakt med barnen när det innebar upprätthållande av en relation till sin ex-partner. I vissa fall hade barnen sett sina föräldrar interagera med varandra endast under rättegångar eller konflikter. Ett återkommande fenomen som framkom under intervjuerna med föräldrarna vid frågor gällande barnet var att föräldern till en början beskrev barnets situation men sedan skiftade fokuset till en beskrivning av föräldrarnas egna känslor och upplevelser.

Från ett perspektiv där man vill lyfta fram barnets rätt till delaktighet i vårdnadstvister, är det svårt att bilda sig en uppfattning om hur föräldrarna tillgodoser sina barns behov i en pressad situation där de ofta beaktar sina egna behov och åsikter i första hand. Barn som växer upp under bråkiga förhållanden och vårdnadstvister kan starkt påverkas av upplevelserna, som även kan ha en påverkan i vuxenlivet. Enligt Amato och Keiths meta-analys har personer som växt upp med skilda föräldrar ett lägre välmående även i vuxen ålder jämfört med de som vuxit upp i intakta familjer (Amato, 1993).

3.2 Professionellas perspektiv och sociala insatser

I en studie genomförd av Saini et al. (2012) intervjuade man socialarbetare inom barnskydd vid en stor barnskyddsmyndighet i Nordamerika för att få deras perspektiv på arbete med familjer i högkonfliktsituationer. Socialarbetarna förde fram ett behov av att utveckla ett arbetssätt för att bedöma högkonfliktfamiljer och kunna bemöta deras behov på ett bra sätt.

Enligt socialarbetarna var ett vanligt karaktärsdrag vid högkonfliktfamiljer manipulation. En respondent berättar att en del föräldrar ringer dem innan den andre föräldern har ett hemlov och berättar om sin oro och önskar att barnskyddet ska hindra hemlovet. Manipulation var en metod som föräldrar använde med flera, exempelvis jurister, domare och barnen (Saini et al., 2012).

Deltagarna i studien var oroliga för barnens välmående, och de förde fram att barnskyddets roll i högkonfliktfamiljer är att försöka få föräldrarna att förstå att deras konflikt kan skada barnen. Här blir det tydligt att socialarbetare och barnskyddet har en stor roll då det gäller att försöka minska skadan för barnen vid konfliktfyllda vårdnadstvister (Saini et al., 2012).

Professionella inom socialt arbete, men framför allt inom till exempel familjerådgivningen och barnskyddet ansvarar för att erbjuda stöd för barn i konfliktfyllda situationer i familjen. Barnskyddets uppgift är att se till att barnets rättigheter uppfylls (Helsingfors stad, u.å.).

Sociala insatser såsom projektet "Speaking for Themselves (SFT) strävade efter att främja fysisk, emotionell och psykologisk säkerhet för barn som utsätts för våld i nära relationer och konfliktfyllda vårdnads- och umgängestvister. Projektet kombinerade terapeutisk rådgivning med juridiskt ombud, och i intervjuer med barn angående deras upplevelser om att få ha ett personligt ombud eller en personlig advokat, nämnde barn att en advokat gav dem hopp om att hitta en lösning till deras situation med vårdnad. Barn berättade att de upplevde att föräldrarna inte lyssnade på dem på grund av att de var upptagna med sin konflikt, men att advokaten såg till att barnet fick sin röst hörd och förhindrade en förälders trakasserier (Fotheringham et al., 2013).

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1 Socialkonstruktivism

Social konstruktivism handlar om hur vi förstår världen och oss själva, och att vi inte automatiskt får veta hur världen är bara genom att titta på den. (Burr, 2003). Social konstruktivism uppmuntrar oss även att vara mer skeptiska till våra antaganden om hur världen verkar vara (Nationalencyklopedin, u.å.).

Social konstruktivism är relevant och användbart i denna avhandling som koncept på grund av att verklighet och kunskap skapas genom sociala processer. Barns delaktighet har inte varit en naturlig eller självklar sak, utan något som har formats och utvecklats genom normer, språk och relationer. Det sätt med vilket vi ser på världen är specifikt baserat på vår historia och kultur. Beroende på var i världen man lever kan uppfattningen om olika saker, exempelvis

könsbundna roller eller typen av musik man lyssnar till (Burr, 2003). Detta kan ses på samma sätt som att allt annat i världen är socialt uppbyggt, också barns deltagande.

Genom att analysera materialet utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv syftar jag till att undersöka ifall det finns skillnader i hur man ser på behovet att lyssna till barn och deras åsikter samt vad detta kan bero på. Genom social konstruktivism ges jag möjlighet att granska på vilket sätt barn framställs i forskning, ifall de ses som kompetenta aktörer eller passiva objekt.

4.2 Lundys modell för barns deltagande

Vid analysen av materialet i denna avhandling utgår jag ifrån Lundys modell för barns deltagande (Lundy, 2007). Modellen baserar sig på artikel 12 i barnkonventionen, som fokuserar på barns rätt till deltagande. Modellen inkluderar fyra centrala dimensioner för att begreppsliggöra barns delaktighet, *utrymme* ("space"), *röst* ("voice"), *publik* ("audience") och *inflytande* ("influence").

Utrymme handlar om att barn ges möjlighet att uttrycka sin åsikt. *Röst* handlar om att barn ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter. *Publik* handlar om att man lyssnar till barnens åsikter. *Inflytande* handlar om att barnets åsikt leder till handling, i den mån det är rimligt.

Modellen för fram vikten av artikel 12 i barnkonventionen, men bidrar även med en översikt av flera andra artiklar. I artikel 12 i barnkonventionen fokuserar man på att barnet ska få uttrycka sin åsikt, och även att barnets åsikt ska beaktas i beslutsfattandet. Artikel 12 i barnkonventionen lyder:

"Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad."

”För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler” (Barnkonventionen, 1989).

Lundys (2007) modell ger en överblick av flera relevanta artiklar i barnkonventionen, men i denna avhandling ligger fokuset på artikel 12 och Lundys modell utgående från denna artikel i analysen av materialet.

5. Forskningsmetodologi

5.1 Studiens inriktning

Jag har valt att utföra denna avhandling i form av en narrativ litteraturöversikt. Syftet med litteraturöversikter är att undersöka vad som redan gjorts och vad som behöver göras, men även att skapa klarhet i ett omfattande forskningsfält (Bildtgård & Tielman-Lindberg, 2008). Jag strävar efter att identifiera teman och mönster i redan existerande litteratur samt skapa en överblick över forskningsområdet.

Narrativa översikter täcker ofta breda områden inom ett ämne, men följer inte alltid tydliga regler kring hur forskning söks och väljs ut, vilket ibland gör det svårt för läsaren att skapa sig en uppfattning om hur författaren gjort sina val (Collins & Fauser, 2005). Trots att tillvägagångssätten kan se olika ut jämfört med systematiska översikter, så kan även narrativa översikter genomföras på ett strukturellt sätt (Greenhalgh et al., 2018).

En narrativ litteraturöversikt utgår inte ifrån att fastställa förekomsten av ett visst fenomen, utan söker svar på vad som är känt om fenomenet samt har som mål att förstå det (Vilkka, 2023). På grund av att min avhandling undersöker hur barns rätt till delaktighet beskrivs samt eventuella hinder och främjande faktorer kring barns delaktighet så är en narrativ litteraturöversikt mest lämplig. Dessa är tolkande frågor där fokus ligger på att förstå och analysera. En narrativ litteraturöversikt syftar till att tolka och kritiskt granska forskning, men samtidigt skapa en djupare förståelse (Greenhalgh et al., 2018).

5.2 Datainsamling och material

Urvalet av det empiriska materialet har gjorts genom att på databasen Helka söka efter material som uppfyller inklusionskriterierna. Sökorden som använts i databasen är: *“barn”*, *“involvement”*, *“social work”*, *“custody dispute”*, *“children’s participation”*, *“custody”*, *“disputes”*, *“vårdnad”*, *“social”* och *“family law”*. Söksträngarna beskrivs tydligare för varje sökning i tabell 1.

Inklusionskriterierna för datainsamlingen:

- Publicerade efter 2010.
- Vetenskapligt granskade artiklar.
- Publicerade på svenska, finska eller engelska.
- Tangerar temat barns deltagande i vårdnadstvister.
- Relevant för forskningsfrågan.

Exklusionskriterier:

- Publicerade innan 2010.
- Inte vetenskapligt granskade artiklar.
- Inte publicerade på svenska, finska eller engelska.
- Tangerar inte temat barns deltagande i vårdnadstvister.
- Inte relevant för forskningsfrågan.

Artiklarna som valdes var publicerade tidigast 2010 på grund av att jag ville samla information som är relevant ännu idag. Anledningen till att jag valde att gå över 15 år tillbaka i tiden var att jag inte ville riskera att datasetet skulle bli för begränsat. En metodologisk begränsning i min avhandling är att datainsamlingen gjordes enbart i databasen Helka. Detta

kan eventuellt påverka bredden i det empiriska materialet då relevant forskning som finns i andra databaser kan ha exkluderats.

I datainsamlingsprocessen var det viktigt att materialet som samlades in var relevant för mitt syfte och mina forskningsfrågor. Eftersom avhandlingen utgår ifrån socialt arbete, borde materialet tangera socialt arbete och vara möjligt att analysera ur ett socialt arbete-perspektiv.

5.2.1 Datainsamlingens process

I tabell 1 har jag sammanfattat datainsamlingens process. Sökorden har kombinerats på olika sätt för att öka möjligheten för relevanta träffar. Jag utförde även sökningar med enstaka ord, vilket gav stora mängder träffar. Det innebar att sökningen behövde göras mer precis för att minska antalet träffar och få fram relevanta källor. Målet var att samla in mellan 8–12 artiklar. Sökningarna gav 186 träffar, varav 9 var relevanta för mitt syfte. Min första sökning gav 31 träffar varav jag genom att läsa rubriker och abstrakt valde ut de som var relevanta. Utav denna sökning var en artikel relevant och uppfyllde inklusionskriterierna. Min andra sökning gav 45 träffar och på samma sätt som i den första sökningen gick jag igenom träffarna och slutligen var en artikel relevant. Min tredje sökning gav 41 träffar varav 2 var relevanta. Min fjärde sökning gav 12 träffar varav tre var relevanta. Min femte sökning gav 52 träffar varav två var relevanta. Artiklarna framställs närmare i tabell 2.

Under datainsamlingsprocessen bekantade jag mig med alla träffar genom att läsa rubrik, abstrakt och nyckelord. Artiklarna för avhandlingen valdes baserat på relevans. De artiklar som jag ansåg vara lämpliga för mitt syfte bekantade jag mig med ytterligare. För att stärka kopplingen till socialt arbete var jag uppmärksam på bland annat artiklar som beaktade professionella inom socialt arbete och deras perspektiv, samt barns egna upplevelser kring att få vara delaktiga. Även genom att inkludera sökord som *“social work”* hittade jag artiklar som speglade det sociala arbetet. Datainsamlingen gjordes i april 2026.

Tabell 1. Datainsamlingsprocessen.

Databas:	Sökord:	Träffar totalt:	Relevanta träffar:	Orsak till strykning:
Helka (innehåller sökorden)	Involvement, social work, custody dispute	31	1	Uppfylldde inte inklusionskriterierna
Helka (innehåller sökorden i titeln)	Children's participation, custody, disputes	45	1	Dubbletter, uppfyllde inte inklusionskriterierna
Helka (innehåller sökorden)	Barn, vårdnad, social	41	2	Dubbletter, uppfyllde inte inklusionskriterierna
Helka (innehåller sökorden i titeln)	Children's participation, family law, social	12	3	Dubbletter, uppfyllde inte inklusionskriterierna
Helka (innehåller sökorden i titeln)	Children's participation, family law	52	2	Dubbletter, uppfyllde inte inklusionskriterierna

Tabell 2. Forskningens empiriska material.

1.	2020	Wågby, Angelica & Englander, Magnus	<i>Barns delaktighet i vårdnads-, boende- och umgängesutredningar.</i>	Socialvetenskaplig tidskrift, 2020–01, Vol.26 (2), p.173
2.	2022	Wågby Gräfe, Angelica	<i>Den sociala meningen med barns delaktighet i vårdnads-, boende- och umgängesprocesser.</i>	Sociologisk forskning, 2022, Vol.59 (1–2), p.177
3.	2017	Birnbaum, Rachel	<i>Views of the Child Reports: Hearing Directly from Children Involved in Post-Separation Disputes</i>	Social inclusion, 2017–07, Vol.5 (3), p.148–154
4.	2025	Wågby Gräfe, Angelica	<i>Experiences of children's formal and lived participation in family law proceedings.</i>	Childhood (Copenhagen, Denmark), 2025–05, Vol.32 (2), p.230–247
5.	2025	Dimopoulos, Georgina & Hew, Eliza & Vosz, Meaghan & Walsh, Helen	<i>'Talk to Us, Not About Us': Children's Understandings and Experiences of Participation in Australian Family Law.</i>	Child & family social work, 2025–02
6.	2012	Birnbaum, Rachel & Saini Michael	<i>A Qualitative Synthesis of Children's Participation in Custody Disputes.</i>	Research on social work practice, 2012–07, Vol.22 (4), p.400–409
7.	2024	Alminde, Sarah	<i>Listening to Children: A Childist Analysis of Children's Participation in Family Law Cases</i>	Social sciences (Basel), 2024–03, Vol. 13 (3), p.133
8.	2021	Henderson-Dekort, Emmie & Smiths, Veronica & van Bakel, Hedwig	<i>The Meaningful Participation and Complex Capacities of Children in Family Law: Based on Transdisciplinary Perspectives and Articles of the United Nations Convention on the Rights of the Child.</i>	The International journal of children's rights, 2021–02, Vol.29 (1), p.78–98
9.	2026	Eiberg, Misja & Dahl, Karen Margarethe	<i>Child participation in the Family Law System: A Quantitative Study of Individual and Familial Differences in Children's Experiences and Post-Divorce Mediation Outcomes</i>	Child & family social work, 2026–02

5.3 Tematisk analys

Utav det empiriska materialet gjordes en tematisk analys. Tematisk analys är en metod för att identifiera, analysera och redogöra för mönster eller teman bland data (Braun & Clarke, 2006). Denna analysmetod är relevant för en narrativ litteraturöversikt på grund av att det lätt går att organisera olika återkommande teman i materialet, trots att materialet kan vara mångfacetterat och belysa olika synsätt och perspektiv.

Enligt Braun & Clarke (2006) skiljer sig tematisk analys från andra analysmetoder som beskriver mönster i kvalitativa data. Exempelvis så söker både IPA (Interpretative Phenomenological Analysis) och grundad teori mönster i data, men de är mer teoretiskt bundna. Till skillnad från dessa analysmetoder är tematisk analys inte bunden till något specifikt teoretiskt ramverk, och kan anpassas till olika situationer.

Tematisk analys fokuserar på teman som förekommer i materialet. Ett tema är något som fångar upp något viktigt i materialet i relation till forskningsfrågan och representerar ett mönster bland de olika materialen (Braun & Clarke, 2006). Braun & Clarke (2006) har definierat sex steg för att göra en tematisk analys:

1. Bekanta dig med materialet.
2. Generera preliminära koder.
3. Söka efter teman.
4. Granska teman.
5. Definiera och namnge teman.
6. Producera rapporten.

Tematisk analys var mest lämplig, och fungerade bra i kombination med den teoretiska modell som används i analysen. På grund av att jag analyserade sekundärdata så undersökte jag hur barns delaktighet beskrevs i forskningen samt vilken påverkan detta hade på det sociala arbetet. Analysmaterialet var heterogent, alltså skiljde de sig åt metodmässigt, men även då det gäller perspektiv. Materialet rörde även olika länder.

Syftet med avhandlingen är att lyfta fram huruvida barn involveras i familjerättsliga processer, mer specifikt vårdnadstvister. Mitt insamlade material har en juridisk koppling vilket är relevant för det sociala arbetet. Socialarbetare inom alla verksamhetsområden påverkas i någon mån av samspelet med lagstiftning och rättsliga system (Madden & Wayne, 2003). Lagstiftning genomsyrar socialarbeters arbete på många sätt och möjliggör, men även begränsar deras arbete.

Trots att en stor del av analysmaterialet även diskuterar juridiska perspektiv gjordes analysen i ljuset av socialt arbete. Socialt arbete och juridik går hand i hand, men genom att lyfta fram barns egna åsikter kring deltagande samt huruvida professionella ger dem möjligheten att delta, kan möjligheten till utveckling av dessa processer inom socialt arbete utvecklas.

För att stärka socialt arbete-perspektivet i min analys prioriterades teman som var relevanta för socialt arbete i analysen. Jag läste grundligt igenom och analyserade materialen, formulerade återkommande teman i texterna och funderade kring hur dessa påverkar det sociala arbetet som helhet, men även hur det påverkar socialarbeters arbete samt vad det betyder för barnen som klienter.

5.3.1 Analysens process

Analysen genomfördes genom att jag först grundligt gick igenom alla 9 artiklar och bekantade mig med deras innehåll. Genom att läsa igenom artiklarna kunde jag i slutskedet identifiera återkommande begrepp och synvinklar som utgjorde mina preliminära koder. I mina preliminära koder sökte jag efter teman som var relevanta för mina forskningsfrågor, och utifrån dessa skapades preliminära teman. Genom att ytterligare gå igenom artiklarna slogs vissa teman ihop, vissa föll bort och underteman skapades. Slutgiltiga teman och underteman skapades och namngavs.

5.4 Forskningsetik

Syftet med detta kapitel är att redogöra för de etiska överväganden jag gjort i min litteraturöversikt. För att min forskning ska vara tillförlitlig behöver den följa god vetenskaplig praxis. Grundprinciperna för god vetenskaplig praxis är tillförlitlighet, ärlighet, uppskattning och ansvarstagande (Tenk, 2023).

Eftersom min forskning fokuserar på barns rätt till deltagande och på barns perspektiv, så är det relevant att beakta barn som aktiva aktörer med egna rättigheter. Barn är egna individer med egna perspektiv, erfarenheter och åsikter, som bör tas i beaktande i beslutsfattande som rör dem. Genom att inkludera barnens röst i min forskning respekterar jag samtidigt deras mänskliga rättigheter. Detta perspektiv är i linje med FN:s konvention om barns rättigheter som tydligt för fram barns rätt till delaktighet i frågor som rör dem (artikel 12) och deras rätt att bli hörda i alla beslut som påverkar deras liv.

I sökningen av litteratur och material fokuserar jag på pålitliga och vetenskapligt granskade källor och att dessa hänvisas till på korrekt sätt. Datainsamlingen utfördes enbart i tillförlitliga databaser. På grund av att jag skriver en narrativ litteraturöversikt innebär det att materialet som analyseras redan existerar, alltså har jag själv inte producerat innehållet. Jag är försiktig med att dra slutsatser eller att generalisera resultat som inte stöds av materialet. Jag är medveten om att vårdnadstvister som ämne är känsligt och komplext. Jag ser det som ytterst viktigt att forskningen förblir transparent, och detta uppnås genom att redogöra för vilka källor som använts samt datainsamlingens process.

På grund av att jag undersöker barns delaktighet så fokuserar jag även på att framställa barn på ett rättvist sätt, och undviker att förstärka eventuella stereotyper. Ifall det förekommer personlig information, eller åsikter och erfarenheter i materialet så behandlar jag dessa med respekt för barns och vuxnas integritet. Resultat från min analys kommer att presenteras utan att döma eller värdera handlingar. Jag reflekterar även kritiskt över min egen roll och eventuella förutfattade meningar.

6. Resultat

6.1 Barns delaktighet i praktiken

6.1.1 Förutsättningar för delaktighet

En viktig förutsättning för barns delaktighet i vårdnadstvister är att barn ges utrymme och förutsättningar att få vara delaktiga. Det här lyfter Lundy (2007) fram i sin modell om barns delaktighet. Barn har en lagstadgad rättighet att få vara delaktiga i ärenden som rör dem, men ett återkommande tema i materialet är att barnets lagstadgade rättighet att vara delaktiga kan vara svår att implementera i praktiken och det kan finnas variationer kring hur barns delaktighet uppfylls (Henderson-Dekort et al., 2021; Wågby & Englander, 2020; Alminde, S., 2024).

Forskningen visar att professionella tolkar innebörden av "*barnets bästa*" på olika sätt, och att de påverkas av föreställningar som formats redan före mötet med barnet. Detta kan i praktiken begränsa barns *utrymme* att komma till tals i praktiken. Föreställningarna formas av den kunskap som de professionella har om ärendet, familjen, barnet samt samhällsliga strukturer och normer (Alminde, S., 2024). Materialet visar att de professionella ofta lyssnar till barnen på ett sätt som främst bekräftar redan etablerade föreställningar i stället för att utmana dem (Alminde, S., 2024).

Enligt forskningen är det viktigt att barn får tillgång till information om processen, eftersom det stärker barnets delaktighet (Wågby & Englander 2020; Dimopoulos et al. 2025). Tillgång till information om sin situation stärker barnets möjlighet till *utrymme* att berätta och uttrycka sina åsikter. Barns förutsättningar för delaktighet möjliggörs främst genom de professionella, och i dessa processer krävs insatser av flera professionella aktörer, domare och socialarbetare (Wågby Gräfe, A., 2025). Forskningen visar att det är en viktig del av utredningsprocessen att barn erbjuds delaktighet (Wågby & Englander, 2020; Dimopoulos et al. 2025). Att barn får information kring sitt fall och sin situation är en förutsättning för barnens delaktighet och en del av barnets rättighet baserat på Lundys (2007) modell.

Det framkommer i forskningen att trots att många barn ofta vill vara delaktiga i handläggningen av vårdnadstvister (Eiberg & Dahl, 2026; Dimopoulos et al., 2025; Birnbaum & Saini, 2012) så är det viktigt att beakta att en del barn inte vill vara delaktiga (Birnbaum, R., 2017). Detta är relevant då man beaktar barns *röst* och rätt att göras medvetna om att deltagandet är frivilligt utifrån Lundys (2007) modell. I Eiberg & Dahls studie rapporterade endast ungefär tre av fyra barn att de hade haft *inflytande* över vad som skulle delas med deras föräldrar från intervjun.

Eftersom lagstiftningen ger stort tolkningsutrymme när det gäller barns rätt till delaktighet kan det bli svårt att säkerställa att alla barn får samma möjligheter att delta. Flera olika faktorer kan påverka om ett barn har förutsättningar att delta eller inte. Lundy (2007) lyfter fram begreppet *utrymme* som ett av de fyra centrala elementen för barns delaktighet.

6.1.2 Barnets kapacitet

Ett återkommande tema i materialet var barns rätt till delaktighet i relation till deras kapacitet, ålder och utvecklingsnivå. Flera artiklar lyfter fram artikel 12 i barnkonventionen men även problematiken kring hur den är formulerad. Kritiken handlar bland annat om att flera kategorier av barn riskerar att uteslutas, exempelvis de som inte uttrycker några åsikter eller som inte anses vara självständiga i relation till sina föräldrars åsikter (Wågby & Englander, 2020). Kritiken handlar även om tvetydigheten i synen på barn och ålders- och mognadskriteriet, då den grundar sig på vuxnas antaganden om barn vilket i sin tur lämnar ett stort utrymme för tolkning (Alminde, S., 2024, Wågby Gräfe, A., 2025).

Det framkommer i forskningen att till följd av att barnkonventionen hänvisar till bedömning av ålder och mognad för att barn ska ha rätt till delaktighet, kan äldre och mer mogna barns rättigheter separeras från yngre barns (Wågby Gräfe, A., 2025; Eiberg & Dahl, 2026; Wågby & Englander, 2020). Det framkommer även att vissa barn kan behöva ha hjälp av vuxna för att kunna formulera sina åsikter och sin röst på ett meningsfullt sätt samt att kunna föra fram dem i ett juridiskt sammanhang (Henderson-Dekort et al., 2021). Genom att skapa ett *utrymme* där alla barn har möjlighet att få sin *röst* hörd är enligt Lundy (2007) en grundförutsättning för barns delaktighet.

Termen kapacitet är ett begrepp som kan användas omväxlande med andra termer såsom kompetens eller mognad. Lagstiftningen slår fast att ett barns åsikter ska bli hörda, men det finns faktorer som påverkar hur stor vikt barnets åsikt egentligen har i domstolsförfaranden och detta kan bedömas på basis av exempelvis kapacitet och mognad (Henderson-Dekort et al., 2021). Detta innebär att barnets rätt att bli hörd har uppfyllts juridiskt sett, men det säkerställer inte att barnets röst kommer fram eller har någon betydelse i domstolsförfarandet. Barns rättigheter innefattar även att deras åsikter ska ha ett *inflytande* på slutresultatet till den mån det är möjligt (Lundy, 2007).

Forskningen visar att det finns en viss presumtion kring barns kapacitet på basis av ålder och mognad. Genom att barn och deras perspektiv inte ges möjlighet att påverka förloppet i familjerättsärendet, innebär detta diskriminering av barn i den mening att den vuxna positionen ses som viktigare och de vuxnas tolkningar och uppfattningar som mer betydelsefulla (Alminde, S., 2024). Detta innebär att barn inte alltid blir rättvist bemötta i de beslut som rör dem på grund av att vuxna ofta utgår från att ålder och mognad ska avgöra barnets rätt att få sina åsikter beaktade (Wågby Gräfe, A., 2022).

Den professionella har oftast ansvar över att bedöma barnets mognadsnivå och att bedöma ifall denne klarar av att bilda sig en egen åsikt i relation till sin situation. Alminde (2024) för fram att professionella har en tendens att se barn som mogna och trovärdiga ifall de bekräftar de professionellas tolkningar, men när barn uttrycker något som inte stämmer överens med den professionellas syn på saken kan barnen framställas som opålitliga och omogna, samt att de professionella är mindre benägna att låta barnens perspektiv påverka utfallet. Detta äventyrar barnets rätt till att få prata med någon som har som uppgift att lyssna till dem (*publik*), men även att deras personliga åsikt inte har stor påverkan på slutresultatet (*inflytande*) (Lundy, 2007). Barns ålder och mognad behöver tas i beaktande av den professionella som har som uppgift att lyssna till barnet, men barn som uttrycker sina åsikter på avvikande sätt behöver också ges möjlighet att ha en roll i beslutsfattandet.

6.2 Professionella och familjerelaterade hinder för barns delaktighet

Trots att barns rätt till delaktighet är fastställd i lagstiftning finns det fortfarande hinder för barns delaktighet. Forskningen visar att professionella på olika sätt kan bidra till att barns rätt till delaktighet inte uppfylls. Professionella kan exempelvis utesluta barn från processen i hopp om att skydda barnen från föräldrarnas konflikt (Birnbaum & Saini, 2012). Detta kan relateras till Lundys (2007) modell om möjligheten att ge barn *utrymme* att vara delaktiga, då man i detta fall inte ger barn möjlighet till delaktighet. Professionella uttrycker en medvetenhet om att barn kan behöva skydd då det handlar om delaktighet (Wågby & Englander, 2020; Birnbaum, R., 2017). Beslut kring hur mycket som lämnas ut av vad barnet sagt baseras även på professionellas insikt i att barnet befinner sig i en utsatt situation gällande föräldrarnas konflikt (Wågby & Englander, 2020).

Forskningen visar att professionella vill inkludera barn i förfarandet och anser att detta bidrar med en känsla av sammanhang för barnet (Wågby & Englander, 2020). Professionella arbetar även för att barn ska kunna känna sig bekväma i intervjusituationen (Wågby & Englander, 2020). I relation till Lundys (2007) modell framkommer här att man arbetar för att barn ska ha ett tryggt *utrymme* att få sin *röst* hörd. Forskningen visar även att professionella anser att det är viktigt att barns delaktighet kopplas till barnets bästa. Delaktigheten anpassas till det enskilda barnet men de professionella har fortfarande ett visst arbetssätt som har utformats utifrån vad som anses vara bäst för barnen. (Wågby & Englander, 2020). Här kan man identifiera en viss problematik gällande förutfattade meningar kring vad vuxna anser vara barnets bästa, och barnets rätt till sin *röst* och sina egna åsikter eventuellt inte ges mycket *inflytande* i beslutsprocessen utifrån Lundys (2007) modell.

Forskningen visar dock att vissa barn upplever att de fått mer information än de önskat, bland annat gällande föräldrarnas ekonomiska och emotionella påföljder av en separation som i sin tur lett till skuld känslor och ansvar hos barnet (Dimopoulos et al., 2025). Relaterat till Lundys (2007) modell har barnen rätt att få information om sin situation, men här är det problematiskt att utelämna information som inte är åldersanpassat. Forskningen för fram vikten av att professionella behöver vara respektfulla och interagera med barnen så att barnets röst faktiskt blir hörd och inte att beslut tas på basis av vad den professionella anser vara barnets bästa (Birnbaum & Saini, 2012).

I forskningen framgår även att de professionella ibland kan lyssna i ett försök att få det barnet berättat att passa in i redan konstruerade föreställningar (Alminde, S., 2024). Detta bidrar till att barnets perspektiv formas utifrån en fördefinierad mall som inte erbjuder andra perspektiv att utvecklas. Hur professionella hanterar informationen de får av barnen är även ett återkommande tema i forskningen. Det är de professionella som slutligen tar beslut kring vad som ska föras vidare av det som barn berättat (Wågby & Englander, 2020). Detta indikerar att barnets riktiga åsikt inte kommer till uttryck fullt ut, samt att den professionella har makt att begränsa barnets *inflytande* (Lundy, 2007) i det slutgiltiga beslutet.

Hinder kring barns delaktighet kan även ha sin grund i familjen. Professionella som inhämtar barns åsikter har identifierat ett behov av att ta hänsyn till hela barnets situation och identifiera risker för lojalitetskonflikter (Wågby & Englander, 2020; Birnbaum, R., 2017). Wågby och Englander poängterar att lojalitetskonflikter ses som ett hinder för barn att kunna uttrycka sina åsikter på ett säkert sätt och vara delaktiga samt att det är viktigt att tydliggöra att man söker barnets upplevelser och inte föräldrarnas på grund av en risk för påverkan från föräldrarna. Forskningen visar att barn besitter en stark lojalitet och empati gentemot sina föräldrar (Wågby & Englander, 2020; Birnbaum, R., 2017; Dimopoulos et al., 2025). Barns möjlighet att vara delaktiga påverkas av komplicerade relationer inom familjen, och kan göra det svårt för barnet att vara delaktig i formella sammanhang samt att vuxna spelar en avgörande roll för hur mycket barn får komma till tals (Wågby Gräfe, A., 2025; Birnbaum & Saini, 2012).

6.3 Barnets perspektiv och aktörskap

6.3.1 Barn som aktiv aktör

Barn är inte endast mottagare av insatser utan är aktiva aktörer i sina egna liv. För att barns rättigheter ska uppfyllas så krävs att det skapas möjligheter för barns perspektiv att komma fram samt att man lyssnar till dem. Barn och deras perspektiv behöver ses som jämlika i förhållande till vuxnas, och de strukturer och normer som bidrar till att barnens perspektiv inte är jämlika i förhållande till vuxnas behöver granskas (Alminde, S., 2024).

Forskningen visar att barn är ivriga att uttrycka sina åsikter gällande vårdnadstvister både till familjemedlemmar och professionella (Birnbaum & Saini, 2012; Birnbaum, R., 2017). Barn uttryckte även en vilja att bli sedda som aktiva subjekt i beslutsprocessen och ansåg att deras delaktighet var viktig med tanke på deras autonomi, självständighet och känsla av kontroll (Dimopoulos et al., 2025; Birnbaum & Saini, 2012).

I Wågby Gräfes (2025) studie framkom dock att trots att resultatet av ett familjerättsligt ärende var samma som barnet hade önskat, kände barnet ändå att beslutet var baserat på vuxnas åsikter, samt att barnet i flera år känt att ingen hade lyssnat på henne. Utifrån Lundys (2007) modell kan man förstå att det krävs mer än att bara lyssna till barnet. Professionella besitter makt då det gäller barns delaktighet samt barns aktörskap. Genom att informera och respektera barnet görs barnet delaktigt samtidigt som informationen är ett sätt att göra det tydligt att kontakten med den professionella är ett sätt att föra fram sina åsikter (Wågby & Englander, 2020). Professionella har ett stort ansvar gällande att dela information till barnen. På basis av Lundys (2007) modell kan man konstatera att det i alla fyra element finns mycket plats för tolkning, och förverkligandet av barnets rättigheter kan se olika ut beroende på hur den professionella har tolkat lagstiftningen.

6.3.2 Barnets röst och inflytande

Ett återkommande tema i forskningen handlar om att barn uppskattar att få vara delaktiga i handläggningen av vårdnadstvister samt att deras åsikter lyssnas till (Wågby Gräfe, A., 2025; Dimopoulos et al., 2025; Eiberg & Dahl, 2026; Birnbaum, R., 2017; Birnbaum & Saini, 2012). Detta kan relateras till Lundys (2007) modell där man för fram vikten av att barn har rätt att vara delaktiga och ges *utrymme*, samt att deras åsikter lyssnas till av en *publik*.

Vissa barn upplevde dock att de inte kände att vare sig föräldrar eller professionella lyssnade till dem (Wågby Gräfe, A., 2025) samt att barn upplevde att de inte själva får kommunicera sina åsikter utan vuxna pratar för dem (Dimopoulos et al., 2025). Här kan man tydligt se att kriterierna i Lundys (2007) modell inte uppfyllts. Forskningen visar även att barn inte alltid är medvetna om sina rättigheter gällande familjerättsliga processer (Birnbaum & Saini, 2012).

Resultatet indikerar att barn uppskattade kontakten till professionella och deras hjälp med att de skulle få sin röst hörd samt att få valmöjligheter då det gäller att vara närvarande, vem de pratar med och hur de kommunicerar sina önskemål (Dimopoulos et al. 2025). Forskningen visar också att barn anser att det är viktigt hur de professionella förstår det som de berättar och att den professionellas rapport är korrekt (Birnbaum, R., 2017). I Lundys (2007) modell för man fram vikten av att barnets åsikter ska ha ett *inflytande* på slutresultatet, och detta kan man i forskningen se att är viktigt för barnen.

Forskningen visar också att de professionella anser att det är viktigt att beakta barnens önskemål i beslutsfattandet men att bedömningen behöver grunda sig på all information som hämtats in och inte baseras enbart på vad barnet har berättat (Wågby & Englander, 2020). Barnen uttrycker att deras delaktighet är viktig för att resultatet ska vara så tillförlitligt och träffsäkert som möjligt (Dimopoulos et al., 2025). I relation till Lundy (2007) synliggörs vikten av att beakta det som barnen berättar, men även att barnets åsikter har en viktig betydelse.

Utifrån barnkonventionen kan man konstatera att det finns begränsningar då det gäller att kunna förverkliga barnets bästa och barns delaktighet samt att kunna bedöma deras kapacitet (Henderson-Dekort et al., 2021) Genom att barn fått möjlighet att utöva sin rätt till delaktighet upplever de att deras delaktighet kan leda till ökad information och bättre påföljder (Birnbaum & Saini, 2012).

7. Diskussion

Socialarbetare och andra professionella inom området har ett ansvar att uppfylla barnets rätt till delaktighet i vårdnadstvister och samtidigt se till att även andra rättigheter uppfylls. Detta är viktigt också på grund av socialarbetares uppgift att bedöma vad som anses vara barnets bästa i familjerättsliga ärenden, och att socialarbetarens personliga bedömning kan ha stor påverkan på barnets och familjens liv framöver. På grund av detta är resultatet av stor relevans för det sociala arbetet som helhet.

Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan man förstå att barns delaktighet på basis av forskningen till stor del är en social konstruktion som bildats av vuxna och deras antaganden kring barns kompetens. Barns möjlighet till att vara delaktiga avgörs inte enbart av lagstiftning och juridik utan utgår också från hur de professionella konstruerar och tolkar barns kompetens i praktiken. Då det gäller barns delaktighet verkar det på basis av resultatet finnas rum för tolkning och att det skulle vara viktigt att professionella utövar reflexivitet i möten med barn.

Resultatet tyder på en tydlig svårighet med att förverkliga barnets lagstadgade rätt till delaktighet i praktiken på ett konsekvent och enhetligt sätt. I relation till forskningsfrågorna kan det tolkas som att det finns hinder för barns delaktighet i vårdnadstvister. Forskningen visar dock även möjliggörande faktorer som exempelvis att professionella strävar efter att följa barnets lagstadgade rätt att vara delaktig, samt att de upplever det som viktigt och betydelsefullt för utredningen och slutresultatet (Wågby & Englander, 2020). Utifrån Lundys (2007) modell samt lagstiftningen kan vi även förstå att lagstiftning i olika länder samt barnkonventionen utgör en stark möjliggörande faktor för barns delaktighet i vårdnadstvister.

Barns rätt till delaktighet beskrivs i forskningen som ytterst viktigt, men forskningen lyfter även fram att denna rättighet tolkas på olika sätt beroende på professionellas bedömning. Att barn idag har en lagstadgad rätt att vara delaktiga då det gäller vårdnadstvister kan tolkas som otillräckligt, då barn i praktiken inte alltid har de möjligheter och förutsättningar som krävs för att vara delaktiga och ha en påverkan.

Resultatet är relevant för socialt arbete som forskningsfält samt för det sociala arbetets praktiska utövande eftersom vi utifrån resultatet kan se att det finns brister i förverkligandet av barns rätt till delaktighet i praktiken. Utgående från resultatet kan vi se att professionella inom socialt arbete kan ha olika syn på hur mycket ett barn ska inkluderas i processen, vilket tyder på ett behov av att tydligare definiera vad barns delaktighet faktiskt innebär och hur professionella kan se till att alla barns rätt till delaktighet kommer att kunna uppfyllas oberoende av barns ålder eller sätt att uttrycka sina önskemål.

Till följd av att det i forskningen framkom en del hinder för förverkligandet av barns rätt till delaktighet kan det krävas utveckling för att barns rättigheter faktiskt uppfylls. Kritik har riktats mot artikel 12 i barnkonventionen med grund i att vissa grupper av barn exkluderas på

grund av deras sätt att uttrycka sina åsikter (Wågby & Englander, 2020) samt att artikeln ger rum för tolkning (Alminde, S., 2024, Wågby Gräfe, A., 2025). På grund av att artikel 12 i barnkonventionen på basis av resultatet anses vara delvis oklart formulerad kan det finnas skillnader kring hur professionella skapar en bild av vad barns rätt till delaktighet faktiskt innebär, samt hur mycket barn behöver inkluderas i processen.

Ett annat återkommande tema gällande artikel 12 i barnkonventionen handlar om hur mycket vikt barnets åsikter ska ha beroende på barnets ålder och mognad (Wågby Gräfe, A., 2025; Eiberg & Dahl, 2026; Wågby & Englander, 2020). Genom Lundys (2007) modell kring barns delaktighet kan man utgå ifrån att alla barn ska ha möjlighet att vara delaktiga. Forskningen visar dock vissa tecken på åldersdiskriminering och att yngre barn riskerar att underskattas. Detta kan ses genom Lundys (2007) modell genom att fokusera på *utrymme*, *röst*, *publik* och *inflytande*.

Genom att barn riskerar att behandlas ojämlikt på grund av sin ålder och mognadsgrad av professionella i utredningen av en vårdnadstvist kan det eventuellt betyda att barn inte nödvändigtvis ges möjligheten att uttrycka sin åsikt och därav uppfylls inte de fyra elementen i Lundys (2007) modell. Genom socialkonstruktivismen kan man fundera kring att de vuxnas bedömning av barns kompetens kan basera sig på bland annat samhällseliga normer kring barndomen och föräldraskap. Barns delaktighet är nödvändigtvis inte neutral utan skapas i ett socialt sammanhang där flera faktorer påverkar.

För att alla barns rätt till delaktighet ska förverkligas så kräver detta att professionella lyssnar till barnen och deras åsikter utan presumtioner kring deras kompetens eller mognad. Till följd av att vissa professionella går in i samtal med barn med förkonstruerade föreställningar om barnet och dess situation, kan det bli svårt för den professionella att tillåta nya perspektiv att utvecklas i samtalet med barnet (Alminde, S., 2024). I barns rätt till delaktighet ingår barnets rätt till ett tryggt *utrymme* att kunna föra fram sina åsikter (Lundy, 2007). Att professionella redan innan ett samtal har förutfattade meningar kan anses vara problematiskt då barnets rätt till en *publik* samt att få sin *röst* hörd äventyras. Lundy (2007) betonar öppenheten då det gäller barn samt deras rätt att vara medvetna om sina rättigheter då det gäller delaktighet.

För barns delaktighet är det även viktigt att beakta familjens enskilda situation samt att arbeta för att professionella ska kunna identifiera hinder för barnets delaktighet som kommer inifrån

familjen. Forskningen lyfter fram problematiken kring lojalitet till föräldrarna samt en möjlighet för manipulation av barnet för endera förälders fördel (Wågby & Englander, 2020; Birnbaum, R., 2017; Dimopoulos et al., 2025; Wågby Gräfe, A., 2025; Birnbaum & Saini, 2012). Genom att utgå från Lundys (2007) modell kan man se att dessa typer av hinder kan göra det svårt för barn att kunna uttrycka sina sanna åsikter utan att hamna i en svår situation med sina föräldrar. Det är viktigt att beakta barnets säkerhet då det gäller barns delaktighet, samt att det som barnet berättar om kanske kommer att delas med föräldrarna (Eiberg & Dahl, 2026).

I relation till min forskningsfråga beskrivs barns rätt till delaktighet i vårdnadstvister utifrån forskningen som ytterst viktigt och som något som professionella strävar efter. Forskningen hänvisar starkt till lagstiftningen som fastställer barnets rätt till delaktighet, och professionella har som skyldighet att se till att detta uppfylls. Barns delaktighet beskrivs i forskningen som ett komplext fenomen och som något där barnets rättigheter, relationer och det sociala arbetets praktiska arbete spelar en stor roll. Barnets delaktighet beskrivs i grund och botten som en rättighet, men på basis av forskningen kan vi se, i relation till min andra forskningsfråga, att det även finns en del hinder för att uppfylla denna rättighet i praktiken, men även möjliggörande faktorer.

8. Sammanfattning

Denna avhandling har haft som syfte att undersöka hur barns rätt till delaktighet i vårdnadstvister beskrivs i samhällsvetenskaplig forskning med relevans för socialt arbete. Utöver detta har syftet varit att identifiera eventuella hinder samt möjliggörande faktorer för barns delaktighet i vårdnadstvister.

Huvudresultatet från min forskning lyfter fram problematiken kring att kunna uppfylla barns fulla rätt till delaktighet i vårdnadstvister i praktiken. Forskningen visar att professionella i vissa fall har redan konstruerade föreställningar om barns kapacitet och barns situation redan innan mötet med barnet. I koppling till forskningens teoretiska referensram (Lundy, 2007) kan man konstatera att detta utgör ett hinder för barns delaktighet i praktiken samt att detta

förstärker de sociala konstruktioner som finns i samhället kring barns brist på kapacitet att ha åsikter kring sin egen situation.

Barns kapacitet, ålder och mognad är teman som diskuterats i materialen, och även här kan man konstatera att antaganden kring barns kapacitet utifrån ålder och mognad kan bidra med diskriminering i familjerättsliga processer där man exempelvis beaktar ett äldre syskons åsikter men inte de yngres. Här kan vi se att Lundys (2007) modell och dess fyra huvudelement inte alltid uppfylls, och barns rätt till delaktighet kan äventyras.

I materialet lyfts dock lagstiftning ofta fram som en möjliggörande faktor för barns delaktighet i vårdnadstvister. Lundys (2007) modell är baserad på artikel 12 i barnkonventionen, som kan ses som en av de möjliggörande faktorerna för barns delaktighet. Det är relevant att beakta att barnkonventionen inte är lag överallt, och att det fortfarande finns länder där de möjliggörande faktorerna för barns delaktighet i vårdnadstvister är betydligt färre än i de länder där barnkonventionen är lag.

Vid tolkning av resultatet är det viktigt att beakta att det finns flera sätt att tolka resultatet på. Att forskningen visar variationer kring förverkligandet av barns delaktighet i vårdnadstvister kan även ses som att skydda barn från föräldrarnas konflikt samt att respektera barns vilja i fall där barn inte verbalt klarar av att uttrycka sin åsikt. Det är viktigt att fundera kring olika sätt som barn uttrycker sina åsikter och önskemål genom. Det kan bland annat handla om kroppsspråk, beteendeförändringar eller verbalt uttryckta åsikter.

Arbetet med kandidatavhandlingen har varit väldigt lärorikt men samtidigt väldigt krävande. Denna process har varit något helt nytt som jag inte upplevt hittills i mina studier både gällande omfattning och arbetsmängd. När jag ser tillbaka på min egen process kunde jag ha fokuserat mer på att planera min tidtabell och göra djupare grundarbete i ett tidigt stadium av processen för att underlätta under de senare skedena. Jag har märkt att genomförandet av en forskning är väldigt tidskrävande och det är mycket arbete bakom kulisserna som inte landar på pappret.

Vidare kunde det vara intressant och även relevant att forska vidare kring barns delaktighet i vårdnadstvister samt hur barn påverkas av att uppleva en vårdnadstvist samt hur de upplever

att vara delaktiga i en sådan. Även föräldrarnas synvinklar på vårdnadstvister samt hur det påverkar familjen kunde vara ett viktigt ämne att undersöka vidare.

9. Referenser

- Advokatbyrå Näsman & Båsk. (u.å.). *Vårdnadstvist*. Hämtad 5 april 2026 från <https://www.nasmanbask.fi/sv/varnadtvist/>
- Alminde, S. (2024). Listening to children: A childist analysis of children's participation in family law cases. *Social Sciences (Basel)*, 13(3), 133. <https://doi.org/10.3390/socsci13030133>
- Amato, P. R. (1993). Children's adjustment to divorce: theories, hypotheses, and empirical support. *Journal of Marriage and Family*, 55(1), 23–54. <https://doi.org/10.2307/352954>
- Barnombudsmannen. (u.å.). *Barnets rätt till delaktighet*. Hämtad 16 april 2026 från <https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/barnets-ratt-till-delaktighet/>
- Barnskyddslag (417/2007). (2007). https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/2007/417#chp_1
- Bildtgård, T., & Tielman-Lindberg, S. (2008). *Hur man gör litteraturöversikter*. https://www.researchgate.net/publication/312938035_Hur_man_gor_litteraturoversikter
- Birnbaum, R. (2017). Views of the child reports: Hearing directly from children involved in post-separation disputes. *Social Inclusion*, 5(3), 148–154. <https://doi.org/10.17645/si.v5i3.922>
- Birnbaum, R., & Saini, M. (2012). A qualitative synthesis of children's participation in custody disputes. *Research on Social Work Practice*, 22(4), 400–409. <https://doi.org/10.1177/1049731512442985>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bream, V., & Buchanan, A. (2003). Distress among children whose separated or divorced parents cannot agree arrangements for them. *The British Journal of Social Work*, 33(2), 227–238. <https://doi.org/10.1093/bjsw/33.2.227>
- Brock, R. L., & Kochanska, G. (2016). Interparental conflict, children's security with parents, and long-term risk of internalizing problems: A longitudinal study from ages 2 to 10. *Development and Psychopathology*, 28(1), 45–54. <https://doi.org/10.1017/S0954579415000279>
- Burr, V. (2003). *Social Constructionism* (2nd ed.). Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9780203694992>
- Centralförbundet för Barnskydd. (u.å.). *Alla har rätt att vara delaktiga*. Hämtad 14 april 2026 från <https://www.lskl.fi/sv/delaktighet/>

- Collins, J. A., & Fauser, B. C. J. M. (2005). Balancing the strengths of systematic and narrative reviews. *Human Reproduction Update*, 11(2), 103–104. <https://doi.org/10.1093/humupd/dmh058>
- Dalton, C., Carbon, J. S., & Olesen, N. (2003). High conflict divorce, violence, and abuse: Implications for custody and visitation decisions. *Juvenile & Family Court Journal*, 54(4), 11–33. <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2003.tb00084.x>
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387–411. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.116.3.387>
- Dillon, P. A., & Emery, R. E. (1996). Divorce mediation and resolution of child custody disputes: Long-term effects. *American Journal of Orthopsychiatry*, 66(1), 131–140. <https://doi.org/10.1037/h0080163>
- Dimopoulos, G., Hew, E., Vosz, M., & Walsh, H. (2025). ‘Talk to us, not about us’: Children’s understandings and experiences of participation in Australian family law. *Child & Family Social Work*. <https://doi.org/10.1111/cfs.13275>
- Eiberg, M., & Dahl, K. M. (2026). Child participation in the family law system: A quantitative study of individual and familial differences in children’s experiences and post-divorce mediation outcomes. *Child & Family Social Work*. <https://doi.org/10.1111/cfs.70135>
- Finlands grundlag (731/1999). (1999). https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/1999/731#chp_2_sec_6
- Forskningsetiska delegationen (TENK). (2023). *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland 2023*. Hämtad 6 april 2026 från https://tenk.fi/sites/default/files/2023-04/Forskningsetiska_delegationens_GVP-anvisning_2023.pdf
- Fotheringham, S., Dunbar, J., & Hensley, D. (2013). Speaking for themselves: Hope for children caught in high conflict custody and access disputes involving domestic violence. *Journal of Family Violence*, 28(4), 311–324. <https://doi.org/10.1007/s10896-013-9511-3>
- Förenta nationerna. (1989). *Konventionen om barnets rättigheter*. Hämtad 14 april 2026 från <https://lapsenoikeudet.fi/sv/konvention-om-barnets-rattigheter-i-sin-helhet/>
- Gallagher, M., Smith, M., Hardy, M., & Wilkinson, H. (2012). Children and families’ involvement in social work decision making. *Children & Society*, 26(1), 74–85. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2011.00409.x>
- Greenhalgh, T., Thorne, S., & Malterud, K. (2018). Time to challenge the spurious hierarchy of systematic over narrative reviews? *European Journal of Clinical Investigation*, 48(6), e12931-n/a. <https://doi.org/10.1111/eci.12931>
- Helsingfors stad. (u.å.). *Familjerättsliga tjänster*. Hämtad 5 april 2026 från <https://www.hel.fi/sv/social-och-halsovardstjanster/tjanster-for-barn-och-familjer/familjerattsliga-tjanster>
- Henderson-Dekort, E., Smits, V., & van Bakel, H. (2021). The meaningful participation and complex capacities of children in family law: Based on transdisciplinary perspectives and articles of the United Nations convention on the rights of the child. *The International Journal of Children’s Rights*, 29(1),

78–98. <https://doi.org/10.1163/15718182-29010004>

Ilta-Sanomat. (2022). 32 Hätähuutoa - Vilja Eerika. Hämtad 19 mars 2026 från <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008719811.html>

Institutet för hälsa och välfärd (THL). (u.å.). *Barnets rättigheter*. Hämtad 7 oktober 2025 från <https://thl.fi/sv/publikationer/handbocker/handbok-om-funktionshinderservice/funktionshinder-i-samhället/barnets-rattigheter>

Jaffe, P. G., Crooks, C. V., & Poisson, S. E. (2003). Common misconceptions in addressing domestic violence in child custody disputes. *Juvenile & Family Court Journal*, 54(4), 57–67. <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2003.tb00086.x>

James, A., & Prout, A. (2015). Constructing and reconstructing childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood (A. Prout & A. James, Eds.; Classic edition.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315745008>

Kelly, J. B., & Emery, R. E. (2003). Children's adjustment following divorce: Risk and resilience perspectives. *Family Relations*, 52(4), 352–362. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00352.x>

Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983). (1983). https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/1983/361#chp_1

Lundy, L. (2007). "Voice" is not enough: conceptualising Article 12 of the United Nations convention on the rights of the child. *British Educational Research Journal*, 33(6), 927–942. <https://doi.org/10.1080/01411920701657033>

Madden, R. G., & Wayne, R. H. (2003). Social work and the law: A therapeutic jurisprudence perspective. *Social Work (New York)*, 48(3), 338–347. <https://doi.org/10.1093/sw/48.3.338>

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Konstruktionism*. Hämtad 14 april 2026 från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/konstruktionism>

Rädda Barnen. (u.å.). *Barnens världskarta - länder som förbjuder våld mot barn*. Hämtad 24 november 2025 från <https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/skyddar-barn-mot-vald-och-overgrepp/barnens-varldskarta/>

Saini, M., Black, T., Lwin, K., Marshall, A., Fallon, B., & Goodman, D. (2012). Child protection workers' experiences of working with high-conflict separating families. *Children and Youth Services Review*, 34(7), 1309–1316. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.03.005>

Social- och hälsovårdsministeriet. (2025). *Socialarbete och social handledning*. Hämtad 14 april 2026 från <https://stm.fi/sv/socialarbete>

Socialvårdslag (1301/2014). (2014). https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/2014/1301#chp_1_sec_4

Statsrådet. (2021). *Den nationella barnstrategin*. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162865/VN_2021_9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Statsrådet. (2005). *Ett Finland för barnen*.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74559/Jul200506.pdf?sequence=1>

Sun, Y., Blewitt, C., Edwards, S., Fraser, A., Newman, S., Cornelius, J., & Skouteris, H. (2023). Methods and ethics in qualitative research exploring young children's voice: A systematic review. *International Journal of Qualitative Methods*, 22. <https://doi.org/10.1177/16094069231152449>

Sveriges Domstolar. (2022). *Vårdnad, boende och umgänge*. Hämtad 14 april 2026 från <https://www.domstol.se/amnen/familj/foraldrar-och-barn/vardnad-boende-och-umgange/>

Target, M., Hertzmann, L., Midgley, N., Casey, P., & Lassri, D. (2017). Parents' experience of child contact within entrenched conflict families following separation and divorce: a qualitative study. *Psychoanalytic Psychotherapy*, 31(2), 218–246. <https://doi.org/10.1080/02668734.2016.1268197>

UNICEF Sverige. (u.å.). *Hur många länder har skrivit under barnkonventionen?* Hämtad 30 oktober 2025 från <https://unicef.se/fragor-och-svar/hur-manga-lander-har-skrivit-under-barnkonventionen>

UNICEF Sverige. (u.å.). *UNICEFs historia*. Hämtad 10 oktober 2025 från <https://unicef.se/vad-vi-gor/unicefs-historia>

UNICEF Sverige. (2021). *Handbok om barns delaktighet*. Hämtad 14 april 2026 från <https://unicef.se/barnkonventionen/ny-handbok-fran-unicef-ska-starka-barns-delaktighet>

Vilkka, H. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Art House.

Wolman, R., & Taylor, K. (1991). Psychological effects of custody disputes on children. *Behavioral Sciences & the Law*, 9(4), 399–417. <https://doi.org/10.1002/bsl.2370090405>

Wågby, A. (2022). Den sociala meningen med barns delaktighet i vårdnads-, boende- och umgängesprocesser. *Sociologisk Forskning*, 59(1–2), 177. <https://doi.org/10.37062/sf.59.23212>

Wågby Gräfe, A. (2025). Experiences of children's formal and lived participation in family law proceedings. *Childhood (Copenhagen, Denmark)*, 32(2), 230–247. <https://doi.org/10.1177/09075682241311688>

Wågby, A., & Englander, M. (2020). Barns delaktighet i vårdnads-, boende- och umgängesutredningar. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 26(2), 173. <https://doi.org/10.3384/SVT.2019.26.2.3085>

Yle/MTV Uutiset. (2020). *Vilja Eerika kuoli Suomen rikoshistorian iljettävimmän murhan uhrina - uutuuskirja piirtää synkän kuvan tytön lapsuudesta: "Eerikan elämä oli vaikea alusta lähtien"*. Hämtad 11 november 2025 från <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/vilja-eerika-kuoli-suomen-rikoshistorian-iljettavimman-murhan-uhrina-uutuuskirja-piirtaa-synkan-kuvan-tyton-lapsuudesta-eerikan-elama-oli-vaikea-alusta-lahtien/8001014>